

Výsledky volieb do Národnej rady Slovenskej republiky (17. 6. 2006)

25.července 2006 Marián Belko

Po štyroch rokoch vlády pravicových strán sa na Slovensku 17. júna konali volby do Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Jednalo sa o volby predčasné, a to v dôsledku definitívneho rozkolu vo vládnej koalícii, keď sa Kresťanskodemokratické hnutie (KDH) rozhodlo odísť do opozície (štandardne by sa volby mali konať v septembri).

Presunutie termínu volieb o pár mesiacov dopredu spôsobilo, že centrály politických strán museli pripravovať oproti pôvodnému plánu predvolebné kampane vo väčšej časovej tiesni. Keďže najrýchlejšie dokázala zareagovať Slovenská demokratická a kresťanská únia (SDKÚ) premiéra Mikuláša Dzurindu, tak sa objavili špekulácie, že ide o vopred plánovaný ťah, ktorý mal predovšetkým sťažiť situáciu opozícii (Dzurinda vehementne možnosť predčasných volieb do poslednej chvíle odmietal). Samotná kampaň bola ale napokon viac-menej vyvážená a iba pokračovala v duchu politického zápasu posledných rokov. Nepriniesla žiadne výrazne kontroverzné negatívne momenty, tak ako tomu bolo napríklad v Českej republike (aj keď drobným škandálom sa vyhnúť nedalo).

Reformy ako hlavné téma volieb

Výsledky volieb (viď tabuľka, resp. graf) dopadli podľa očakávania, no v niektorých bodoch ich možno považovať za prekvapujúce. Víťazstvo opozičného subjektu Smer - sociálna demokracia (SMER) pod vedením Róberta Fica sa všeobecne očakávalo. Fico kampaň postavil na nekompromisnom kritizovaní reformného úsilia pravicovej vlády. Jednotnú daň, dôchodkovú reformu, zavedenie platieb v zdravotníctve, snahu o spolplatnenie vysokého školstva označoval za experimenty, ktoré prospievajú úzkej skupine najbohatších a škodia zvyšnej väčšine obyvateľov Slovenska. Podarilo sa mu úspešne spraviť z reforiem ústrednú tému volieb, pričom jeho subjekt bol všeobecne vnímaný ako ich hlavný kritik a tak pochopiteľne dokázal prilákať najväčšiu časť populácie nespokojnú s dovtedajším pôsobením pravicovej vlády. Oproti volbám v roku 2002 si vďaka sústavnej štvorročnej kritike polepšil čo do počtu hlasov takmer dvojnásobne.

Druhým subjektom, ktorý profitoval z toho, že prvoradou témou volieb boli práve reformy, je SDKÚ, ktoré stálo na opačnej strane barikády než SMER. Premiér Dzurinda sa snažil presviedčať voličov, že Slovensko reformy potrebovalo a že je to práve SDKÚ, ktorá mala odvahu ich presadiť. Táto stratégia bola napokon pomerne úspešná. V predvolebných prieskumoch verejnej mienky sa SDKÚ pohybovala v rozmedzí 10-12 % hlasov. Už tradične sa ale ukázalo, že predvolebné prieskumy verejnej mienky nie sú spoľahlivým indikátorom. SDKÚ napokon obdržala viac než 18 % hlasov a jej výsledok je jedným z hlavných prekvapení tohtoročných volieb a aj keď to ani zďaleka nestačilo na SMER, Dzurinda môže byť považovaný za jedného z víťazov.

Analýza regionálnej podpory jednotlivých strán a štruktúry elektorátu ukazuje, že SDKÚ má silné zázemie predovšetkým vo väčších mestách, pričom jednoznačne dominuje Bratislava. Naopak SMER má silnú podporu v menších mestách a na vidieku. V rétorike SMER-u sa upozorňovanie na regionálnu disparitu (bohatá Bratislava verzus chudobný zvyšok Slovenska) objavovalo často a veľmi účelne. Solidarita so zaostalejšími a chudobnejšími regiónmi pri prerozdeľovaní verejných príjmov má v programových prioritách SMER-u významné miesto, čo sa vo volebných výsledkoch logicky odzrkadlilo. Najlepší výsledok dosiahol SMER na severe, strede a východe Slovenska - stal sa víťazom v Trenčianskom, Žilinskom, Banskobystrickom, Prešovskom a Košickom kraji.

Prekvapení: SNS

Jedným z prekvapení je aj pomerne vysoký počet hlasov pre extrémne nacionalistickú Slovenskú národnú stranu (SNS) primátora Žiliny Jána Slotu. V poslednom funkčnom období „národnári“ zastúpenie v NR SR nemali, pretože v období, ktoré predchádzalo voľbám v roku 2002 sa im nepodarilo prekonať osobnú animozitu a tak kandidovali ako dve samostatné národné strany (SNS a Pravá SNS), pričom obe získali iba niečo cez 3 %. Ján Slota veľmi rýchlo pochopil, že ak chce uspieť, musí v nacionalistickom tábore obnoviť jednotu, čo sa mu viac-menej podarilo a dnes ťaží zo synergického efektu. V predvolebnej kampani iba okrajovo reflektoval otázku reforiem (a to väčšinou kriticky) a voličov získaval najmä tzv. „maďarskou kartou“ a vyhraňoval sa predovšetkým voči Strane maďarskej koalície (SMK), ktorá na Slovensku politicky zastupuje maďarskú menšinu (Slota dlhodobo odmieta hlavne to, aby sa táto strana podieľala na vláde). Pred voľbami si kládol za cieľ obdržať minimálne toľko hlasov ako SMK, v čom bol zhruba o tisíc hlasov úspešný.

Volebný zisk SMK pritom možno tiež považovať za úspech, aj keď o výraznejšie prekvapenie sa nejedná, keďže to iba potvrdzuje dlhodobo stabilizovanú pozíciu strany na slovenskej politickej scéne. Jednou z príčin (okrem veľmi konzistentného pôsobenia vo vláde bez výraznejších zlyhaní a destabilizujúcich prejavov) je, že neexistuje iná relevantná politická strana, ktorá by dokázala efektívne zastupovať záujmy etnických Maďarov.

Volebný výsledok ďalšej stálice medzi slovenskými politickými subjektami - Hnutia za demokratické Slovensko (HZDS) - je rozporuplný. Zisk menej než 9 % pre subjekt, ktorý doteraz vyhrával všetky slovenské parlamentné voľby od vzniku samostatnej SR, rozhodne očakávania a predstavy politikov HZDS nespĺnil. Charizma neslávne známeho bývalého premiéra a predsedu HZDS Vladimíra Mečiara postupne vyhasína a nedokáže prilákať toľko voličov ako v minulosti. HZDS ju, zdá sa, nedokázalo ničím nahradiť. Svedčí o tom aj veľmi ambivalentný a vágny program, ktorý tento subjekt vo voľbách ponúkol. Na strane druhej sa Mečiar už od odchodu do opozície po zlomových voľbách v roku 1998 snaží prekonať ostrakizáciu vlastnej osoby a z toho vyplývajúci nulový koaličný potenciál HZDS, čo sa mu podstatne darí až v súčasnosti. Hneď po vyhlásení výsledkov volieb bolo jasné, že to bude práve HZDS, ktoré sa stane pri formovaní vlády jazýčkom na váhach. Zdá sa, že nízky zisk hnutia vo voľbách a obnova koaličného potenciálu idú ruka v ruke. HZDS v predvolebnej rétorike lavírovalo medzi SMER-om a SDKÚ, čím si síce chcelo ponechať otvorené dvere pri povolebnej spolupráci, no zároveň to neoslovovalo ani zástancov ani kritikov reforiem a niektorí bývalí priaznivci hnutia sa dokonca priklonili skôr k SNS.

Posledným subjektom, ktorý sa do NR SR dostal, je KDH. Jeho predstavitelia pred voľbami odhadovali, že získajú minimálne dvojciferné percento hlasov, čo sa im nepodarilo. Rozkol medzi SDKÚ a KDH tak hnutiu nijako výrazne neprospeľ. Za neúspešný, a v niektorých prípadoch až katastrofický, možno považovať aj výsledok subjektov, ktoré sa do parlamentu nedostali, pričom túto ambíciu rozhodne mali. Za zmienku stojí napr. Slobodné fórum (SF), ktoré vzniklo odchodom časti členov SDKÚ okolo Zuzany Martinákovvej, Aliancia nového občana (ANO) bývalého ministra hospodárstva Pavla Ruska alebo Komunistická strana Slovenska (KSS), ktorá v predchádzajúcom období v NR SR figurovala, ale nenaplnila očakávania svojich priaznivcov a tí zistili, že bude efektívnejšie, ak svojím hlasom v boji proti reformám podpora iný ľavicovo orientovaný subjekt - SMER.

Voliči reformy neodmietli

Zaujímavosťou pritom je, že aj keď SMER vysvetľuje svoje víťazstvo ako odmietnutie reforiem občanmi, tak je v podstate jedinou relevantnou stranou, ktorá sa voči reformám striktné a nekompromisne postavila (SNS a HZDS svoju pozíciu neformujú primárne reflektovaním tohto problému) a zisk subjektov, ktoré reformy na Slovensku zavádzali a obhajovali (SDKÚ, SMK, resp. KDH), v súčte prevyšuje zisk SMER-u. Signál, ktorý voliči dali politickým stranám by sa teda skôr než

odmietnutie reforiem an bloc dal interpretovať ako volanie po ich doladení.

Graf 1: Podiel platných hlasov pre jednotlivé politické subjekty (v %)

Pozn.: Zahrnuté sú subjekty, ktoré získali minimálne 3 % hlasov.

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky (www.statistics.sk).

Tab. 1: Porovnanie výsledkov volieb do NR SR v rokoch 2002 a 2006

Subjekt	Volby 2006		Mand.		Volby 2002		Mand.	
	Hlasov počet	%	počet	%	Hlasov počet	%	počet	%
SMER	671 185	29,14	50	33,33	387 100	13,46	25	16,67
SDKÚ	422 815	18,36	31	20,67	433 953	15,09	28	18,67
SNS	270 230	11,73	20	13,33	95 633	3,33	0	0
SMK	269 111	11,68	20	13,33	321 069	11,17	20	13,33
HZDS	202 540	8,79	15	10,00	560 691	19,50	36	24,00
KDH	191 443	8,31	14	9,33	237 202	8,25	15	10,00
KSS	89 418	3,88	0	0	181 872	6,33	11	7,33
ANO	32 775	1,42	0	0	230 309	8,01	15	10,00
Celkom	2 303 139	100,00	100,00	100,00	2 875 081	100,00	150	100,00